

2017

HISTORY
(NEW SYLLABUS)

Time – 3 Hours 15 Minutes

*(First 15 minutes for reading the question paper only,
3 hours for writing)*

Full Marks – 90 For Regular Candidates

Full Marks – 100 For External Candidates

*Special credit will be given for answers which are brief
and to the point. Marks will be deducted for spelling
mistakes, untidiness and bad handwriting.*

(নতুন পাঠ্যসূচি)

বিভাগ 'ক'

- ১। সঠিক উত্তরটি নির্বাচন কর : ২০×১=২০
- ১.১ ভারতে ফুটবল খেলা প্রবর্তন করেন –
- (ক) ইংরেজরা (খ) ওলন্দাজরা
(গ) ফরাসীরা (ঘ) পর্তুগীজরা
- ১.২ বিপিনচন্দ্র পাল লিখেছেন –
- (ক) সত্তর বৎসর (খ) জীবন স্মৃতি
(গ) এ নেশন ইন মেকিং (ঘ) আনন্দমঠ
- ১.৩ 'কামাখ্যাধিনী' পত্রিকার সম্পাদক ছিলেন –
- (ক) উমেশ চন্দ্র দত্ত
(খ) শিশির কুমার ঘোষ
(গ) কৃষ্ণচন্দ্র মজুমদার
(ঘ) দ্বারকানাথ বিদ্যাভূষণ

- ১.৪ সাধারণ জনশিক্ষা কমিটি গঠিত হয় –
- (ক) ১৭১৩ খ্রিস্টাব্দে (খ) ১৯১৩ খ্রিস্টাব্দে
(গ) ১৮১৩ খ্রিস্টাব্দে (ঘ) ১৮২৩ খ্রিস্টাব্দে
- ১.৫ নববিধান প্রতিষ্ঠা করেছিলেন –
- (ক) দয়ানন্দ সরস্বতী
(খ) কেশব চন্দ্র সেন
(গ) স্বামী বিবেকানন্দ
(ঘ) মহর্ষি দেবেন্দ্রনাথ ঠাকুর
- ১.৬ সুই মুন্ডা নেতৃত্ব দিয়েছিলেন –
- (ক) চুয়াড় বিদ্রোহ (খ) কোল বিদ্রোহ
(গ) সাঁওতাল হুল (ঘ) মুন্ডা বিদ্রোহ
- ১.৭ ১৮৭৮ খ্রিস্টাব্দের অরণ্য আইনে অরণ্যকে ভাগ করা হয় –
- (ক) দুটি স্তরে (খ) তিনটি স্তরে
(গ) চারটি স্তরে (ঘ) পাঁচটি স্তরে
- ১.৮ ১৮৫৭ সালের মহাবিদ্রোহকে ভারতের প্রথম স্বাধীনতার যুদ্ধ বলেছিলেন –
- (ক) সুভাষ চন্দ্র বসু
(খ) জওহরলাল নেহরু
(গ) বি. ডি. সাভারকার
(ঘ) রাসবিহারী বসু
- ১.৯ ভারতের প্রথম রাজনৈতিক প্রতিষ্ঠান হল –
- (ক) ভারত সভা
(খ) ভারতের জাতীয় কংগ্রেস
(গ) বঙ্গভাষা প্রকাশিকা সভা
(ঘ) ল্যান্ড হোল্ডার্স সোসাইটি

[Turn over

- ১.১০ 'ভারতমাতা' চিত্রটি আঁকেন -
 (ক) অবনীন্দ্রনাথ ঠাকুর
 (খ) রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর
 (গ) নন্দলাল বসু
 (ঘ) গগনেন্দ্রনাথ ঠাকুর
- ১.১১ ভারতে 'হাফ টোন' প্রিন্টিং পদ্ধতি প্রবর্তন করেন -
 (ক) উপেন্দ্রকিশোর রায়চৌধুরী
 (খ) সুকুমার রায়
 (গ) পঞ্চানন কর্মকার
 (ঘ) চার্লস উইলকিন্স
- ১.১২ বিশ্বভারতী প্রতিষ্ঠা করেন -
 (ক) ঈশ্বরচন্দ্র বিদ্যাসাগর
 (খ) রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর
 (গ) স্বামী বিবেকানন্দ
 (ঘ) দেবেন্দ্রনাথ ঠাকুর
- ১.১৩ 'একা' আন্দোলনের নেতা ছিলেন -
 (ক) মাদারি পাসি (খ) ডঃ আশ্বদকর
 (গ) মহাত্মা গান্ধি (ঘ) বাবা রামচন্দ্র
- ১.১৪ নিখিল ভারত ট্রেড ইউনিয়ন প্রতিষ্ঠা হয়েছিল -
 (ক) ১৯১৭ খ্রিষ্টাব্দে (খ) ১৯২০ খ্রিষ্টাব্দে
 (গ) ১৯২৭ খ্রিষ্টাব্দে (ঘ) ১৯২৯ খ্রিষ্টাব্দে
- ১.১৫ বারদৌলি সত্যাগ্রহ হয়েছিল -
 (ক) বোম্বাই-এ (খ) পাঞ্জাবে
 (গ) মাদ্রাজে (ঘ) গুজরাটে

- ১.১৬ বঙ্গভঙ্গ বিরোধী আন্দোলন হয়েছিল -
 (ক) ১৯০৪ খ্রিষ্টাব্দে (খ) ১৯০৫ খ্রিষ্টাব্দে
 (গ) ১৯০৬ খ্রিষ্টাব্দে (ঘ) ১৯১১ খ্রিষ্টাব্দে
- ১.১৭ মাতঙ্গিনী হাজরা 'ভারত ছাড়ো' আন্দোলনে অংশগ্রহণ করেছিলেন যে স্থানে -
 (ক) তমলুক (খ) সুতাহাটা
 (গ) বরিশাল (ঘ) পুরুলিয়া
- ১.১৮ দীপালি সংঘ প্রতিষ্ঠা করেছিলেন -
 (ক) কল্পনা দত্ত (খ) লীলা নাগ (রায়)
 (গ) বাসন্তী দেবী (ঘ) বীণা দাস
- ১.১৯ ভারতের 'লৌহমানব' বলা হয় -
 (ক) মহাত্মা গান্ধি
 (খ) সর্দার বল্লভভাই প্যাটেল
 (গ) মহম্মদ আলি জিন্নাহ
 (ঘ) রাজেন্দ্র প্রসাদ
- ১.২০ 'এ ট্রেন টু পাকিস্তান' লিখেছেন -
 (ক) জওহরলাল নেহরু (খ) ভি. পি. মেনন
 (গ) খুশবন্ত সিং (ঘ) সলমন বুশাদি

বিভাগ 'খ'

- ২। যে কোনো ষোলোটি প্রশ্নের উত্তর দাও (প্রতিটি উপবিভাগ থেকে অন্ততঃ একটি প্রশ্নের উত্তর দিতে হবে) : $১৬ \times ১ = ১৬$

উপবিভাগ : ২.১

একটি বাক্যে উত্তর দাও :

(২.১.১) 'সোমপ্রকাশ' পত্রিকার সম্পাদক কে ছিলেন ?

(২.১.২) সরকারী নথিপত্র কোথায় সংরক্ষণ করা হয় ?

(২.১.৩) বাংলায় কোন শতককে নবজাগরণের শতক বলা হয় ?

(২.১.৪) 'উলগুলান' বলতে কি বোঝায় ?

উপবিভাগ : ২.২

ঠিক বা ভুল নির্ণয় কর :

- (২.২.১) শ্রীরামকৃষ্ণ রামকৃষ্ণ মিশন প্রতিষ্ঠা করেছিলেন ।
 (২.২.২) মহাবিদ্রোহের সময় ভারতের গভর্নর জেনারেল ছিলেন লর্ড ডালহৌসি ।
 (২.২.৩) 'গোরা' উপন্যাসে রবীন্দ্রনাথ ঠাকুর ইওরোপীয় সমাজকে সমর্থন করেছিলেন ।
 (২.২.৪) গান্ধিজি ও ডঃ আশ্বদকর যৌথভাবে দলিত আন্দোলন করেছিলেন ।

উপবিভাগ : ২.৩

'ক' স্তরের সঙ্গে 'খ' স্তর মেলাও :

'ক' স্তর

'খ' স্তর

(২.৩.১) অরবিন্দ ঘোষ	(১)	আজান্দ হিন্দ ফৌজ
(২.৩.২) তারকনাথ পালিত	(২)	বেঙ্গাল ন্যাশনাল স্কুল অ্যান্ড কলেজ
(২.৩.৩) সবগোপাল মিত্র	(৩)	বেঙ্গাল টেকনিক্যাল ইনস্টিটিউট
(২.৩.৪) রসিদ আলি	(৪)	হিন্দু মেলা

উপবিভাগ : ২.৪

প্রদত্ত ভারতবর্ষের রেখা মানচিত্রে নিম্নলিখিত স্থানগুলি চিহ্নিত কর ও নাম লেখ :

- (২.৪.১) সাঁওতাল বিদ্রোহের এলাকা
 (২.৪.২) নীল বিদ্রোহের একটি কেন্দ্র
 (২.৪.৩) দেশীয় রাজ্য হায়দ্রাবাদ
 (২.৪.৪) পুনর্গঠিত রাজ্য গুজরাট

অথবা

(কেবলমাত্র দৃষ্টিহীন পরীক্ষার্থীদের জন্য)

শূন্যস্থান পূরণ কর :

- (২.৪.১) মাস্টারদা নামে পরিচিত ছিলেন _____ ।
 (২.৪.২) ওয়াহাবী বলতে বোঝায় _____ ।
 (২.৪.৩) 'বর্তমান ভারত' গ্রন্থটির লেখক ছিলেন _____ ।
 (২.৪.৪) হরি সিং ছিলেন _____ এর রাজা ।

উপবিভাগ : ২.৫

নিম্নলিখিত বিবৃতিগুলির সঙ্গে সঠিক ব্যাখ্যাটি নির্বাচন কর :

- (২.৫.১) বিবৃতি : 'একা' আন্দোলন সংগঠিত হয়েছিল উত্তর প্রদেশে ।
 ব্যাখ্যা ১ : এটি ছিল ব্যক্তিগত আন্দোলন ।
 ব্যাখ্যা ২ : এটি ছিল একটি কৃষক আন্দোলন ।
 ব্যাখ্যা ৩ : এটি ছিল একটি শ্রমিক আন্দোলন ।
 (২.৫.২) বিবৃতি : ভারত সরকার ১৯২৯ খ্রিষ্টাব্দে মিরাত ষড়যন্ত্র মামলা শুরু করে ।
 ব্যাখ্যা ১ : এর উদ্দেশ্য ছিল বিপ্লবীদের দমন করা ।
 ব্যাখ্যা ২ : এর উদ্দেশ্য ছিল আইন অমান্য আন্দোলন দমন করা ।
 ব্যাখ্যা ৩ : এর উদ্দেশ্য ছিল দেশব্যাপী সাম্যবাদী কার্যকলাপ দমন করা ।

- (২.৫.৩) বিবৃতি : বিংশ শতকের ভারতে উপনিবেশ বিরোধী আন্দোলনে বামপন্থীদের উল্লেখযোগ্য ভূমিকা ছিল।
- ব্যাখ্যা ১ : বামপন্থীরা ছিল জমিদার ও শিল্পপতিদের সমর্থক।
- ব্যাখ্যা ২ : তারা ছিল ব্রিটিশ সাম্রাজ্যবাদের সমর্থক।
- ব্যাখ্যা ৩ : তারা ছিল শ্রমিক কৃষকদের ব্রিটিশ বিরোধী ঐক্যবন্ধ সংগ্রামের সমর্থক।

- (২.৫.৪) বিবৃতি : ভারতের নারীরা জাতীয় আন্দোলনে প্রথম অংশ নিয়েছিল বঙ্গভঙ্গ বিরোধী আন্দোলনের সময়।
- ব্যাখ্যা ১ : কারণ তারা গান্ধিজির দ্বারা অনুপ্রাণিত হয়েছিল।
- ব্যাখ্যা ২ : কারণ তারা অরবিন্দ ঘোষের বিপ্লবী ভাবধারার দ্বারা অনুপ্রাণিত হয়েছিল।
- ব্যাখ্যা ৩ : কারণ তারা বিদেশী দ্রব্য বর্জন করতে চেয়েছিল।

বিভাগ 'গ'

- ৩। দু'টি অথবা তিনটি বাক্যে নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির উত্তর দাও (যে কোনো এগারোটি) : $11 \times 2 = 22$
- ৩.১ সামাজিক ইতিহাস কী ?
- ৩.২ ইতিহাসের উপাদানরূপে সংবাদপত্রের গুরুত্ব কী ?

- ৩.৩ বাংলার নারী শিক্ষা বিস্তারে রাজা রাধাকান্ত দেবের ভূমিকা বিশ্লেষণ কর।
- ৩.৪ ভারতবর্ষীয় ব্রাহ্মসমাজ বিভক্ত হলে কেন ?
- ৩.৫ ফরাজী আন্দোলন কি ধর্মীয় পুনর্জাগরণের আন্দোলন ?
- ৩.৬ নীলকররা নীলচাষীদের উপর কীভাবে অত্যাচার করত তা সংক্ষেপে আলোচনা কর।
- ৩.৭ উনিশ শতকের দ্বিতীয়ার্ধকে 'সভা সমিতির যুগ' বলা হয় কেন ?
- ৩.৮ 'আনন্দমঠ' উপন্যাস কীভাবে জাতীয়তাবাদী ভাবধারাকে উদ্দীপ্ত করেছিল ?
- ৩.৯ উনিশ শতকে বিজ্ঞান শিক্ষার বিকাশে 'ইন্ডিয়ান অ্যাসোসিয়েশন ফর দ্য কাল্টিভেশন অফ সায়েন্স' এর ভূমিকা কী ছিল ?
- ৩.১০ 'বিশ্বভারতী' প্রতিষ্ঠার উদ্দেশ্য কী ছিল ?
- ৩.১১ নিখিল ভারত ট্রেড ইউনিয়ন কংগ্রেস কী উদ্দেশ্যে প্রতিষ্ঠিত হয়েছিল ?
- ৩.১২ 'ওয়ার্কার্স অ্যান্ড পেজেন্টস পার্টি' কেন প্রতিষ্ঠিত হয়েছিল ?
- ৩.১৩ রশিদ আলি দিবস কেন পালিত হয়েছিল ?
- ৩.১৪ দলিত কাদের বলা হয় ?
- ৩.১৫ দেশীয় রাজ্যগুলির ভারতভুক্তি দলিল বলতে কী বোঝায় ?
- ৩.১৬ ১৯৫০ সালে কেন নেহরু-লিয়াকৎ চুক্তি স্বাক্ষর হয়েছিল ?

বিভাগ 'ঘ'

৪। সাত-আটটি বাক্যে যে কোন ছটি প্রশ্নের উত্তর দাও। (প্রতিটি উপবিভাগ থেকে অন্ততঃ একটি করে প্রশ্নের উত্তর দাও) :

৬×৪=২৪

উপবিভাগ : ঘ.১

৪.১ নারী ইতিহাসের উপর একটি টীকা লেখ।

৪.২ স্বামী বিবেকানন্দের ধর্ম সংস্কারের আদর্শ ব্যাখ্যা কর।

উপবিভাগ : ঘ.২

৪.৩ ১৮৫৫ খ্রিষ্টাব্দে সাঁওতালরা বিদ্রোহ করেছিল কেন ?

৪.৪ ১৮৫৭ খ্রিষ্টাব্দের মহাবিদ্রোহের প্রতি শিক্ষিত বাঙালী সমাজের কীরূপ মনোভাব ছিল ?

উপবিভাগ : ঘ.৩

৪.৫ ছাপা বইয়ের সঙ্গে শিক্ষা বিস্তারের সম্পর্ক বিশ্লেষণ কর।

৪.৬ কারিগরী শিক্ষার বিকাশে বাংলায় 'বেঙ্গল টেকনিক্যাল ইনস্টিটিউটের' কী ভূমিকা ছিল ?

উপবিভাগ : ঘ.৪

৪.৭ দলিত আন্দোলন বিষয়ে গান্ধি-আম্বেদকর বিতর্ক নিয়ে একটি টীকা লেখ।

৪.৮ স্বাধীনতার পরে ভাষার ভিত্তিতে ভারত কীভাবে পুনর্গঠিত হয়েছিল ?

KMG - HIST(B&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

[Turn over

বিভাগ 'ঙ'

৫। পনেরো-ষোলটি বাক্যে যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দাও :

১×৮=৮

৫.১ শিক্ষা বিস্তারে প্রাচ্যবাদী ও পাশ্চাত্যবাদী বিতর্ক কী? উচ্চশিক্ষার বিকাশে কলকাতা বিশ্ববিদ্যালয়ের ভূমিকা আলোচনা কর।

৫+৩

৫.২ সংক্ষেপে মহাবিদ্রোহের (১৮৫৭) চরিত্র বিশ্লেষণ কর।

৫.৩ সশস্ত্র বিপ্লবী আন্দোলনে নারীদের ভূমিকা বিশ্লেষণ কর।

(কেবলমাত্র বহিরাগত পরীক্ষার্থীদের জন্য)

৬.১ একটি সম্পূর্ণ বাক্যে উত্তর দাও (যে কোনো চারটি) :

৪×১=৪

৬.১.১ 'গ্রামবার্তা প্রকাশিকা'র সম্পাদক কে ছিলেন ?

৬.১.২ কোন বৎসর সাধারণ ব্রাহ্মসমাজ প্রতিষ্ঠিত হয় ?

৬.১.৩ 'শ্রীরামপুর ত্রয়ী' কাদের বলা হয় ?

৬.১.৪ একজন ব্যঙ্গচিত্র শিল্পীর নাম কর।

৬.১.৫ কে বর্ণপরিচয় রচনা করেন ?

৬.১.৬ অ্যান্টি সার্কুলার সোসাইটি কে প্রতিষ্ঠা করেন ?

৬.২ দু'টি অথবা তিনটি বাক্যে নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির উত্তর দাও (যে কোনো তিনটি) :

৩×২=৬

৬.২.১ স্থানীয় ইতিহাস বলতে কী বোঝায় ?

৬.২.২ উডের নির্দেশনামার (১৮৫৪ খ্রিঃ) যে কোন দুটি সুপারিশ উল্লেখ কর।

৬.২.৩ ডেভিড হেয়ার কেন বিখ্যাত ?

৬.২.৪ 'ভারত সভা' প্রতিষ্ঠার যে কোনো দুটি উদ্দেশ্য লেখ।

৬.২.৫ কলকাতা বিজ্ঞান কলেজ কে, কবে প্রতিষ্ঠা করেছিলেন ?

KMG - HIST(B&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

KMG – HIST(H&E)
NEW AND OLD SYLLABUS

2017

HISTORY
(NEW SYLLABUS)

Time – 3 Hours 15 Minutes

*(First 15 minutes for reading the question paper only;
3 hours for writing)*

Full Marks – 90 For Regular Candidates

Full Marks – 100 For External Candidates

*Special credit will be given for answers which are brief
and to the point. Marks will be deducted for spelling
mistakes, untidiness and bad handwriting.*

(नया पाठ्यक्रम)
विभाग 'क'

1. सही विकल्प चुनें : 20×1=20
- 1.1 भारत में फुटबाल खेल किसके द्वारा प्रारम्भ किया गया –
(क) अंग्रेज (ख) डच
(ग) फ्रांसीसी (घ) पुर्तगाली
- 1.2 विपिनचन्द्र ने लिखा है –
(क) सत्तार वत्सर (ख) जीवन स्मृति
(ग) ए नेशन इन मेकिंग (घ) आनन्द मठ
- 1.3 वामबोधिनी पत्रिका के सम्पादक थे –
(क) उमेशचन्द्र दत्त
(ख) शिशिर कुमार घोष
(ग) कृष्णचन्द्र मजुमदार
(घ) द्वारकानाथ विद्याभूषण

[Turn over

- 1.4 माधारण जनशिक्षा समिति का गठन हुआ –
(क) 1713 ई. (ख) 1913 ई.
(ग) 1813 ई. (घ) 1823 ई.
- 1.5 'नवविधान' किसके द्वारा स्थापित किया गया –
(क) दयानन्द सरस्वती
(ख) केशवचन्द्र सेन
(ग) स्वामी विवेकानन्द
(घ) महर्षि देवेन्द्रनाथ टैगोर
- 1.6 सुई मुण्डा नेता थे –
(क) चुआर विद्रोह (ख) कोल विद्रोह
(ग) सन्ध्याल हूल (घ) मुण्डा विद्रोह
- 1.7 1878 ई. के वननियम के अनुसार जंगलों को बांटा गया –
(क) दो स्तरों में (ख) तीन स्तरों में
(ग) चार स्तरों में (घ) पांच स्तरों में
- 1.8 1857 का महाविद्रोह किसके द्वारा भारत का प्रथम स्वतंत्रता संग्राम वर्णित किया गया –
(क) सुभाषचन्द्र बोस
(ख) जवाहरलाल नेहरू
(ग) वी. डी. सावरकर
(घ) रासबिहारी बोस
- 1.9 भारत का प्रथम राजनैतिक संगठन था –
(क) भारतीय संगठन
(ख) भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेस
(ग) बंग भाषा प्रकाशिका सभा
(घ) जर्मादार सोसाइटी

KMG – HIST(H&E)
NEW AND OLD SYLLABUS

- 1.10 'भारतमाता' चित्र अंकन किया गया -
(क) अवनोन्द्रनाथ टैगोर द्वारा
(ख) रवीन्द्रनाथ टैगोर द्वारा
(ग) नन्दलाल बोस द्वारा
(घ) गगनेन्द्रनाथ टैगोर द्वारा
- 1.11 भारत में 'हाफटोन प्रिन्टिंग' प्रणाली प्रारम्भ की -
(क) उपेन्द्रकिशोर रायचौधरी
(ख) सुकुमार राय
(ग) पंचानन कर्मकार
(घ) चार्ल्स विल्किन्स
- 1.12 विश्व-भारती के संस्थापक थे -
(क) ईश्वरचन्द्र विद्यासागर
(ख) रवीन्द्रनाथ टैगोर
(ग) स्वामी विवेकानन्द
(घ) देवेन्द्रनाथ टैगोर
- 1.13 'एका' आन्दोलन के नेता थे -
(क) मदारी पासो (ख) डा. अम्बेदकर
(ग) महात्मा गांधी (घ) बाबा रामचन्द्र
- 1.14 आल इंडिया ट्रेड यूनियन कांग्रेस की स्थापना हुई थी -
(क) 1917 ई. में (ख) 1920 ई. में
(ग) 1927 ई. में (घ) 1929 ई. में
- 1.15 बारदोली सत्याग्रह हुआ था -
(क) बम्बई में (ख) पंजाब में
(ग) मद्रास में (घ) गुजरात में

KMG - HIST(H&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

[Turn over

- 1.16 बंग भंग विरोधी आन्दोलन हुआ था -
(क) 1904 ई. (ख) 1905 ई.
(ग) 1906 ई. (घ) 1911 ई.
- 1.17 मातंगिनी हाजरा 'भारत छोड़ो' आन्दोलन में जिस स्थान पर सम्मिलित हुई थीं वह है -
(क) तमलूक (ख) सूताहाटा
(ग) बरिशाल (घ) पुरुलिया
- 1.18 'दीपाली संघ' की स्थापना की थी -
(क) कल्पना दत्त (ख) लीला नाग (राय)
(ग) बासन्ती देवी (घ) बीना दास
- 1.19 भारत का 'लौहपुरुष' कहा जाता है -
(क) महात्मा गांधी
(ख) सरदार बल्लभ भाई पटेल
(ग) मुहम्मद अली जिन्ना
(घ) राजेन्द्र प्रसाद
- 1.20 'ए ट्रेन टू पाकिस्तान' के लेखक हैं -
(क) जवाहरलाल नेहरू (ख) बी. पी. मेनन
(ग) खुशवंत सिंह (घ) सलमान रुश्दी

विभाग 'ख'

2. किन्हीं सोलह प्रश्नों के उत्तर दीजिए (प्रत्येक उपविभाग से एक प्रश्न अनिवार्य है) : 16×1=16

उपविभाग : 2.1

एक वाक्य में उत्तर दीजिए :

(2.1.1) 'सोमप्रकाश' के सम्पादक कौन थे ?

(2.1.2) सरकारी दस्तावेज कहाँ संरक्षित किया जाता है ?

KMG - HIST(H&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

(2.1.3) बंगाल में किस सदी को नवजागरण सदी कहा जाता है ?

(2.1.4) 'उलगुलान' का क्या तात्पर्य है ?

उपविभाग : 2.2.

सत्य या असत्य लिखें :

(2.2.1) रामकृष्ण मिशन की स्थापना श्रीरामकृष्ण ने की थी ।

(2.2.2) महाविद्रोह के समय भारत का गवर्नर जनरल लार्ड डलहौजी था ।

(2.2.3) 'गोरा' उपन्यास में रवीन्द्रनाथ टैगोर ने यूरोपीय समाज का समर्थन किया था ।

(2.2.4) गांधीजी और डा. अम्बेदकर ने संयुक्त रूप से दलित आन्दोलन किया था ।

उपविभाग : 2.3

'क' स्तम्भ के साथ 'ख' स्तम्भ मिलाइये :

'क' स्तम्भ

'ख' स्तम्भ

(2.3.1) अरविन्द घोष (1) आजाद हिन्द फौज

(2.3.2) तारकनाथ पालित (2) बंगाल नेशनल स्कूल एण्ड कालेज

(2.3.3) नवगोपाल मित्रा (3) बंगाल टेक्निकल इंस्टीट्यूट

(2.3.4) रशीद अली (4) हिन्दू मेला

उपविभाग : 2.4

भारत के दिये गये मानचित्र में निम्नलिखित स्थानों को चिह्नित करें और नाम लिखें :

(2.4.1) सन्थाल विद्रोह क्षेत्र

(2.4.2) नील विद्रोह का एक केन्द्र

(2.4.3) देशीय राज्य हैदराबाद

(2.4.4) पुनर्गठित राज्य गुजरात

KMG - HIST(H&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

[Turn over

अथवा

(केवल दृष्टिहीन परीक्षार्थियों के लिए)

रिक्त स्थानों की पूर्ति करें :

(2.4.1) 'मास्टर दा' के नाम से परिचित थे _____ ।

(2.4.2) वहाबी का अर्थ है _____ ।

(2.4.3) 'वर्तमान भारत' के लेखक थे _____ ।

(2.4.4) हरी सिंह _____ के राजा थे ।

उपविभाग : 2.5

निम्नलिखित कथनों की सही व्याख्या दें :

(2.5.1) कथन : 'एका' आन्दोलन का सूत्रपात उत्तर प्रदेश में हुआ था ।

व्याख्या 1 : यह एक व्यक्तिगत आन्दोलन था ।

व्याख्या 2 : यह एक किसान आन्दोलन था ।

व्याख्या 3 : यह एक श्रमिक आन्दोलन था ।

(2.5.2) कथन : भारत सरकार ने 1929 ई. में मेरठ षड्यन्त्र मामले शुरू किया ।

व्याख्या 1 : इसका उद्देश्य विरोधियों का दमन करना था ।

व्याख्या 2 : इसका उद्देश्य कानून भंग आन्दोलन का दमन था ।

व्याख्या 3 : इसका उद्देश्य देशव्यापी साम्यवादी क्रियाकलापों का दमन करना था ।

KMG - HIST(H&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

(2.5.3) कथन : 20 वीं शताब्दी में भारत के उपनिवेश विरोधी आन्दोलन में वामपंथियों की मुख्य भूमिका थी।

व्याख्या 1 : वामपंथी जमींदारों एवं उद्योगपतियों के समर्थक थे।

व्याख्या 2 : वे ब्रिटिश साम्राज्यवाद के समर्थक थे।

व्याख्या 3 : वे ब्रिटिश शासन के विरुद्ध किसानों एवं श्रमिकों के संयुक्त संघर्ष के समर्थक थे।

(2.5.4) कथन : भारतीय नारियों ने राष्ट्रीय आन्दोलन में प्रथम बार बंग भंग के समय भाग लिया।

व्याख्या 1 : क्योंकि वे गांधीजी द्वारा प्रेरित थीं।

व्याख्या 2 : क्योंकि वे अरविन्द घोष के क्रान्तिकारी सिद्धान्त से प्रेरित थीं।

व्याख्या 3 : क्योंकि वे विदेशी वस्तुओं का त्याग करना चाहती थीं।

विभाग 'ग'

3. निम्नलिखित प्रश्नों का दो या तीन वाक्य में उत्तर दीजिए (कोई ग्यारह) : $11 \times 2 = 22$

3.1 सामाजिक इतिहास क्या है ?

3.2 इतिहास के स्रोत में समाचार पत्रों का क्या महत्व है ?

KMG - HIST(H&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

[Turn over

3.3 बंगाल में नारंगिझा के विस्तार में राजा राधाकान्त दे की भूमिका का विश्लेषण कीजिए।

3.4 भारत का ब्रह्म समाज विभाजित क्यों हुआ ?

3.5 क्या फराजी आन्दोलन धर्म पुनर्जागरण आन्दोलन था ?

3.6 नौलक नाल की खेती करने वालों के ऊपर किस प्रकार अत्याचार करते थे ? संक्षेप में वर्णन कीजिए।

3.7 उन्नीसवीं शताब्दी का उत्तरार्द्ध 'सभा समिति युग' क्यों कहा जाता है ?

3.8 'आनन्द मठ' उपन्यास ने किस प्रकार राष्ट्रीयता की भावना का संचार किया ?

3.9 बंगाल में विज्ञान शिक्षा के विकास में 'इण्डियन एसोसियेशन फार द कल्चिवेशन आफ साइंस' की क्या भूमिका थी ?

3.10 'विश्व-भारती' की स्थापना का उद्देश्य क्या था ?

3.11 आल इंडिया ट्रेड यूनियन कांग्रेस की स्थापना किस उद्देश्य से की गयी थी ?

3.12 'श्रमिक एवं किसान पार्टों' क्यों बनायी गयी थी ?

3.13 'रशीद अली दिक्स' क्यों मनाया जाता है ?

3.14 दलित किन्हे कहा जाता है ?

3.15 इन्स्ट्रुमेंट ऑफ एक्सेसन (Instrument of Accession) का क्या तात्पर्य है ?

3.16 नेहरू-नियाकत समझौता (1950) क्यों हस्ताक्षरित हुआ ?

KMG - HIST(H&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

विभाग 'घ'

4. किन्हीं छः प्रश्नों के उत्तर सात या आठ वाक्यों में दीजिए।
(प्रत्येक उपविभाग से कम से कम एक प्रश्न करना है) :
 $6 \times 4 = 24$

उपविभाग : घ.1

- 4.1 नारी इतिहास के ऊपर एक संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।
4.2 स्वामी विवेकानन्द के धार्मिक सुधारों के आदर्शों की व्याख्या कीजिए।

उपविभाग : घ.2

- 4.3 1855 ई. में सन्याल विद्रोह क्यों हुआ ?
4.4 1857 ई. के महाविद्रोह के प्रति शिक्षित बंगाली समाज की धारणा क्या थी ?

उपविभाग : घ.3

- 4.5 छपी पुस्तक और शिक्षा के प्रसार में सम्बन्ध का वर्णन कीजिए। <https://www.westbengalboard.com>
4.6 बंगाल में कारीमरी शिक्षा के विकास में बंगाल टेक्निकल इंस्टीट्यूट की क्या भूमिका थी ?

उपविभाग : घ.4

- 4.7 दलित अधिकारों पर गांधी और अम्बेदकर के बीच वाद विवाद पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।
4.8 स्वतंत्रता के बाद भाषा के आधार पर भारत किस प्रकार पुनर्गठित हुआ ?

KMG - HIST(H&E)

NEW AND OLD SYLLABUS

[Turn over

विभाग 'ङ'

5. किसी एक प्रश्न का उत्तर पन्द्रह या सोलह वाक्यों में दीजिए :
 $1 \times 8 = 8$
5.1 शिक्षा प्रसार में प्राच्यवादी एवं पाश्चात्यवादी विवाद क्या है ? उच्च शिक्षा विकास में कलकत्ता यूनिवर्सिटी की भूमिका का वर्णन कीजिए। $5+3$
5.2 1857 के महाविद्रोह की प्रकृति का संक्षिप्त वर्णन कीजिए।
5.3 सशस्त्र क्रांति आन्दोलन में नारियों की भूमिका का विश्लेषण कीजिए।

(केवल मात्र बाह्य परीक्षार्थियों के लिए)

- 6.1 निम्नलिखित का उत्तर एक वाक्य में दीजिए (कोई चार) :
 $4 \times 1 = 4$

- 6.1.1 'ग्रामव्रत प्रकाशिका' के सम्पादक कौन थे ?
6.1.2 साधारण ब्रह्म समाज की स्थापना किस वर्ष में हुई थी ?
6.1.3 'श्रीरामपुर त्रयी' किसको कहा जाता है ?
6.1.4 एक व्यंगचित्र शिल्पी का नाम लिखें।
6.1.5 वर्ण परिचय किसने लिखा है ?
6.1.6 एण्टी सर्कुलर सोसाइटी के संस्थापक कौन थे ?

- 6.2 निम्नलिखित किन्हीं तीन प्रश्नों का उत्तर दो या तीन वाक्यों में दीजिए :
 $3 \times 2 = 6$

- 6.2.1 स्थानीय इतिहास से क्या समझते हैं ?
6.2.2 बुइस डिस्पैच (1854) की किन्हीं दो संस्तुतियों का उल्लेख करें।
6.2.3 डेविड हेयर क्यों प्रसिद्ध हैं ?
6.2.4 'भारत सभा' की स्थापना के कोई दो उद्देश्य लिखें।
6.2.5 कलकत्ता साइंस कालेज की स्थापना किसने और कब की थी ?

KMG - HIST(H&E)

NEW AND OLD SYLLABUS